
[Voorpagina](#)[Amsterdam](#)[Nederland](#)[Wereld](#)[Kunst & Me](#)

Plus

Commentaar op de Gouden Koets in de Oude Kerk

De Indonesische kunstenaar Iswanto Hartono verbeeldt de relatie tussen Nederland en zijn voormalige kolonie met een wassen beeld van Jan Pieterszoon Coen dat langzaam smelt.

Kees Keijer 1 november 2017, 10:59

Wassen beelden van koloniale monumenten in Indonesië - de meeste zijn inmiddels verdwenen. Tijdens de tentoonstelling branden ze langzaam op BEELD FABIAN LANDEWEE

Toen de Indonesische kunstenaar Iswanto Hartono (1972) gevraagd werd een tentoonstelling te maken voor de Oude Kerk, was hij er nog nooit geweest. Hij was verbaasd over het monumentale interieur.

"Het is echt een heel oud gebouw. Ik vond het interessant dat het een plek voor hedendaagse kunst is, maar dat er ook nog kerkdiensten plaatsvinden. En het was bijzonder om het graf van Jacob van Heemskerck hier te zien," zegt Hartono. Jacob van Heemskerck (1567-1607) was een van de zeevaarders die vanuit

Nederland op reis gingen om de wereld te ontdekken en te koloniseren.

Nootmuskaat

In de grootse ruimtes van de Oude Kerk heeft Hartono een aantal kunstwerken gemaakt over de relatie tussen beide landen, vooral in de koloniale tijd.

In een vitrine laat hij een aantal video's en voorwerpen zien over Banda, een eilandengroep met een bewogen geschiedenis. "De Portugezen, Spanjaarden, Engelsen en Nederlanders waren allemaal naarstig op zoek naar een klein eiland waar nootmuskaat vandaan kwam."

Uiteindelijk was Jacob van Heemskerck de eerste Europese bezoeker. "Het is heel interessant dat dit eiland zo'n sterke relatie had met de specifieke geopolitieke situatie in de 16de en 17de eeuw. Er is ook een sterke band met Jan Pieterszoon Coen."

Coen (1587-1629) wist een monopolie voor nootmuskaat af te dwingen, maar niet zonder de lokale bevolking uit te roeien. Van de 15.000 oorspronkelijke bewoners overleefde bijna niemand deze volkerenmoord. "Daarna zijn er allemaal mensen uit Java, India en China naar de eilanden gebracht."

Perspectief van de Europeanen

"In mijn video laat ik zien hoe je per schip naar Banda Neira gaat en weer vertrekt. Het is het perspectief van de Europeanen die hier aankwamen, maar dan in de tegenwoordige tijd." Op tekeningen heeft hij de oorspronkelijke bewoners een hertengeweï gegeven, alsof het jachttrofeeën zijn.

Elders in de Oude Kerk heeft Hartono de voorstellingen van de Gouden Koets gebruikt. "Nadat ik een afbeelding van de Gouden Koets had gevonden, was ik verbaasd dat deze nog steeds elk jaar gebruikt wordt in een politieke context, compleet met de koning en de koningin. Daardoor ben ik meer gaan nadenken over de relatie tussen Nederland en Indonesië. De meeste mensen zullen de afbeeldingen op de koets niet kennen. Wie realiseert zich dat er zulke sterke koloniale beelden in verwerkt zijn?"

Iswanto Hartono BEELD -

Op de Gouden Koets staan mensen uit overzeese gebieden afgebeeld die nederig hun rijkdommen neer voor het Nederlandse staatshoofd neerleggen.

Hartono maakte een hekwerk van dun wit staal dat tegen een witte muur hangt. Een sterke lamp werpt een schaduw van het hekwerk op de muur, anders was het nauwelijks zichtbaar.

Machtsmiddel

Hartono drukt zich voorzichtig uit als het over de koets gaat. "Misschien zou het beter zijn om hem in het Rijksmuseum te bewaren. Dan wordt het een object dat besproken kan worden in plaats van een machtsmiddel dat nog gebruikt wordt. De koning zou op Prinsjesdag ook in een Rolls-Royce kunnen rijden."

In de Oude Kerk heeft Hartono ook een installatie gemaakt met afgietsels van hertenkoppen en foto's van jagers. Langs de wand staan foto's van zijn grootvader, zelf een fanatieke jager. In twee kapellen staan zes Monuments, beelden van was die tijdens de duur van de tentoonstelling langzaam zullen opbranden.

De beelden zijn gebaseerd op gebouwen en monumenten in Indonesië; de meeste zijn inmiddels verdwenen. Een triomfboog in Batavia, een kerk, een fort. In het midden staat een vuurtoren,

gebouwd in Rotterdam en in zijn geheel naar Sumatra vervoerd.
"Hij staat daar nog steeds."

Abstractere vorm

Het opvallendste Monument is een beeld van Jan Pieterszoon Coen, de beruchte ijzervreter van de VOC. In kerken worden kaarsjes gebrand om iemand te herinneren, maar hier brandt een figuur dus langzaam op. Het wassen beeld dat Hartono gemaakt heeft, is gebaseerd op een verdwenen standbeeld van Coen in Batavia.

"De geschiedenis van Coen wordt in Indonesië wel op school onderwezen, maar in de lesboeken staat niet hoe gruwelijk het eraan toeging."

"Ik vraag me af of we nu nog zulke standbeelden nodig hebben om iemand te herinneren. Wat is de functie van een monument in de vorm van een menselijke figuur? Zou je niet beter dingen kunnen uitleggen, of een abstractere vorm kunnen kiezen?"

Iswanto Hartono, t/m 15 november in de Oude Kerk.

